

Dosarul nr. 2ra-286/20

Prima instanță: Judecătoria Ungheni, sediul Central, judecător – M. Stratan

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, judecători – L. Bulgac, A. Panov, G. Dașchevici

DECIZIE

18 martie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova,
Galina Stratulat,
Iurie Bejenaru,
Dumitru Mardari,
Nicolae Craiu

examinând recursurile declarate de Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu, și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin intermediul reprezentantului Iulian Gainaru,

în cauza civilă la cererea înaintată de Ion Armaș către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, privind încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică,

împotriva deciziei din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost respinse cererile de apel depuse de Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, fiind menținută hotărârea din 24 aprilie 2019 a Judecătoriei Ungheni, sediul Central,

c o n s t a ț ă:

La 14 august 2018, Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu, s-a adresat în instanță cu o cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu de partea pârâtului Procuratura Generală a Republicii Moldova, solicitând încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică.

În motivarea acțiunii înaintate reclamantul a invocat că, la 21 august 2017, de către ofițerul superior de urmărire penală al SUP al DEUP CE a DGUP a IGP, a fost emisă ordonanța privind începerea urmăririi penale conform semnelor calificative ale infracțiunii prevăzute de alin. (5) art. 186 din Codul penal, sustragerii pe ascuns a bunurilor altei persoane în proporții deosebit de mari și anume că, în perioada

15.05.2017-20.05.2017, persoane necunoscute, având scopul sustragerii bunurilor altei persoane, în timpul transportării unei încărcături de ulei de floarea soarelui de pe teritoriul uzinei SA „Floarea Soarelui”, amplasată în mun. Bălți, str. 31 August nr. 6, până la Portul internațional Giurgiulești, au sustras din containerele transportate 13 905 sticle de ulei de floarea soarelui în sumă totală de 265 835,79 lei.

La 19 octombrie 2017, ofițerul de urmărire penală al SUP al DEUP CE a DGUP a IGP 1-a reținut pe Ion Armaș ca bănuț în comiterea infracțiunii prevăzute de alin. (5) art. 186 din Codul penal. La 20 octombrie 2017, reclamantul a fost pus sub învinuire incriminându-i-se infracțiunea dată. Tot la 20 octombrie 2017, de către procurorul în Procuratura pentru Combaterea Crimei Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS), a fost înaintat un demers către judecătorul de instrucție, privind aplicarea arestului preventiv pe 30 zile în privința reclamantului, fără a avea careva probe ce ar fi confirmat rezonabilitatea bănuții că Ion Armaș ar fi comis crima dată și fără a audia ori reține presupuții subiecți ai comiterii infracțiunii, cu toate că Ion Armaș a numit aceste persoane (Bricicari S., ș.a), care urmau a fi audiate întru a combate argumentele invocate pentru acest fapt care din neglijența organului de urmărire penală și a procurorului a fost omis, astfel încălcându-se flagrant prevederile art. 5 paragraful 4 din Convenția Europeană.

Prin încheierea (dispozitiv) a judecătorului de instrucție s-a admis demersul dat și s-a dispus arestarea lui Ion Armaș pe un termen de 30 zile, fiind deținut în Penitenciarul nr.13, mun. Chișinău. Până la moment încheierea motivată nu s-a expedit în adresa avocatului ori a arestatului.

Astfel, judecătorul de instrucție a indicat în mandatul de arest, că „bănuția rezonabilă în cele incriminate se bazează pe faptul că învinuitul ar fi putut comite infracțiunile incriminate, fapt care reiese din măsurile operative efectuate, probele anexate la dosar, cât și alte probe care se află la dosar, însă nu au fost prezentate părților în vederea respectării principiului confidențialității urmăririi penale.

Potrivit reclamantului, procurorul nici nu a făcut trimitere în demersul său la alte probe care se află la dosar, însă nu au fost prezentate părților în vederea respectării principiului confidențialității urmăririi penale. Consideră că judecătorul de instrucție în mod abuziv a făcut trimitere la acest aspect al cauzei, astfel ieșind din limitele demersului înaintat și lezând dreptul lui Ion Armaș la un proces judiciar echitabil, cu încălcarea principiului egalității armelor - drept consfințit și în art. 6 din Convenția Europeană.

Mai mult, încheierea de arest a fost contestată în instanța de apel cu indicarea tuturor greșelilor admise de judecătorul de instrucție, inclusiv și cu faptul că nu a fost motivată încheierea, unde să fie argumentată emiterea mandatului de arest.

Prin decizia din 26 octombrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, recursul a fost respins, instanța de apel neexpunându-se nici într-un fel asupra erorilor materiale și procesuale admise de judecătorul de instrucție.

La 15 noiembrie 2017, la demersul neargumentat al procurorului de a prelungi cu 30 de zile arestul lui Ion Armaș, judecătorul de instrucție a admis parțial acest demers dispunând iarăși printr-o încheiere nemotivată, contrar prevederilor normelor processual-penale prevăzute de art. 308 alin. (4) din Codul de procedură penală, înlocuirea arestului preventiv cu arest la domiciliu pe un termen de 30 zile, adică până la 18 decembrie 2017.

La 12 decembrie 2017, adică peste mai puțin de o lună, fără a mai petrece careva acțiuni de urmărire penală cu Ion Armaș, procurorul în PCCOCS, prin ordonanță a dispus scoaterea integral de sub urmărire penală a bănuțului, dar nu a învinuitului Ion Armaș, din motivul că fapta nu a fost săvârșită de el.

Astfel, reclamantul că s-a aflat în detenție preventivă în cadrul instituțiilor MAI, precum și în Penitenciarul nr. 13, în condiții sanitaro-igienice dificile și anume: în celulele cu dimensiuni mici, suprapopulate, care nu se aeriseau, care nu au fost asigurate cu lumină artificială și cu apă potabilă, fără plimbări la aer liber. În celulele instituțiilor MAI, precum și în Penitenciarul nr. 13, unde a fost deținut, nu existau condiții normale pentru executarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, fapt ce se confirmă prin Raportul anual întocmit în anul 2008 de către Organizația Internațională pentru Protecția Drepturilor Omului „Amnesty International”. În timpul detenției, condițiile de detenție existente în izolatoarele de detenție preventivă, precum și în Penitenciarul nr. 13, nu corespundeau standardelor naționale și internaționale, fapt ce se confirmă și prin mai multe hotărâri pronunțate de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, în baza cărora Curtea a constatat violarea art. 3 din Convenția Europeană (detenția în condiții proaste), ca urmare a deținerii reclamantilor în izolatoarele de detenție preventivă și în penitenciare în condiții inumane și degradante: Becciev contra Moldovei, Hotărârea din 04 ianuarie 2006; Șarban contra Moldovei, Hotărârea din 04 ianuarie 2006; Malai contra Moldovei, Hotărârea din 13 noiembrie 2008; Modîrca contra Moldovei, Hotărârea din 10 mai 2007; Popovici contra Moldovei, Hotărârea din 27 noiembrie 2007.

Reclamantul consideră că, prin reținerea și arestarea ilegală (încheierea de eliberare a mandatului de arest nu a fost motivată și lipsa bănuțului rezonabile) a sa în cadrul dosarului penal intentat în privința lui, i-a fost violat dreptul fundamental la libertate și siguranță garantat de paragraful 1 art. 5 din Convenția Europeană, fapt ce i-a cauzat prejudiciu moral enorm exprimat în suferințe psihice, neliniștea sufletească și pierderea încrederii în ziua de mâine.

În urma acțiunilor neîntemeiate și ilegale ale procuraturii și instanței de judecată, inclusiv și în urma punerii ilegale sub învinuire, violării drepturilor prevăzute de art. 3, paragraful 1, art. 5 din Convenția Europeană, Ion Armaș a suportat o încordare psihică, retrairi psihice, adică o stare de stres, circumstanțe desigur legate de suferințe grave morale.

Reclamantul a fost privat ilegal de libertate, iar statul nu a asigurat detenția lui în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, iar modul și metoda de executare a măsurii preventive sub formă de arest preventiv i-a cauzat suferințe și dureri insuportabile.

Astfel, compensația bănească în mărime de 150 000 lei cu titlu de prejudiciu moral pentru violarea dreptului lui prevăzut de paragraful 1 art. 5, art. 6 din Convenția Europeană, 100 000 lei cu titlu de prejudiciu moral pentru violarea dreptului prevăzut de art. 3 din Convenția Europeană, 100 000 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat și în urma violării art. 5 paragraful 4 a Convenției Europene, și acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor de judecată, îi va aduce reclamantului o satisfacție relativ echitabilă și îi va atenua suferințele psihice cauzate.

Reieșind din cele expuse, reclamantul a solicitat constatarea încălcării drepturilor sus enumerate cu acordarea recompensei morale conform jurisprudenței CEDO, încasarea din Bugetul de Stat al Republicii Moldova prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a prejudiciul moral în sumă de 350 000 lei, precum și cheltuielile pentru asistență juridică în sumă de 5 000 lei.

Prin hotărârea din 24 aprilie 2019 a Judecătoriei Ungheni, acțiunea înaintată de Ion Armaș a fost admisă parțial și s-a dispus încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul reclamantului Ion Armaș a sumei în mărime de 10 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, a suma de 2 500 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, în rest acțiunea fiind respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse cererile de apel depuse de Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, fiind menținută hotărârea din 24 aprilie 2019 a Judecătoriei Ungheni, sediul Central.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a conchis asupra temeiniciei constatărilor efectuate de instanța de fond, în ceea ce privește valorificarea dreptului reclamantului Ion Armaș la acțiune, în baza Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Totodată instanța de apel a apreciat ca fiind corectă soluția instanței de fond cu privire la quantumul prejudiciului moral acordat reclamantului Ion Armaș, ca urmare a învinuirii netemeinice.

La 26 decembrie 2019, Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu, a contestat cu recurs decizia din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului a invocat faptul că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces, iar concluziile instanței sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii. Suplimentar, s-au indicat argumente similare celor din cererea de chemare în judecată și cererea de apel.

Astfel, recurentul a solicitat admiterea cererii de recurs, casarea deciziei din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, cu pronunțarea unei noi decizii prin care acțiunea lui Ion Armaș să fie admisă integral.

La 30 decembrie 2019, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin intermediul reprezentantului Iulian Gainaru, a contestat cu recurs decizia din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 24 aprilie 2019 a Judecătoriei Ungheni, cu pronunțarea unei decizii de respingere integral a acțiunii.

În motivarea recursului, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și-a reiterat poziția, potrivit căreia reclamantul Ion Armaș nu este îndreptățit de a solicita repararea prejudiciului în temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

La 27 ianuarie 2020, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus referință asupra cererilor de recurs, solicitând admiterea recursului înaintat de

Ministerul Justiției al Republicii Moldova și respingerea recursului declarat de Ion Armaș.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Potrivit materialelor cauzei, decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 10 octombrie 2019 și expediată participanților la proces la 26 noiembrie 2019 (f.d. 164), însă la materialele cauzei nu există înscrisuri care să probeze momentul recepționării acesteia de către părți. Astfel, având în vedere faptul că recursul declarat de Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu, a fost înregistrat la 26 decembrie 2019, iar recursul declarant de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin intermediul reprezentantului Iulian Gainaru, a fost înregistrat la 30 decembrie 2019, în conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, acestea se consideră declarate în termen.

Prin încheierea din 19 februarie 2020 a Completului Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, recursurile declarate de Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu, și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin intermediul reprezentantului Iulian Gainaru, au fost considerate admisibile.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu; va respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin intermediul reprezentantului Iulian Gainaru; și va modifica decizia din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 24 aprilie 2019 a Judecătoriei Ungheni, sediul Central, din următoarele considerente.

Potrivit materialelor cauzei, la 21 august 2017, în privința lui Ion Armaș a fost inițiată urmărirea penală în baza art. 186 alin. (5) din Codul penal. În baza procesului-verbal din 19 octombrie 2017, Ion Armaș a fost reținut, având calitatea de bănuit pe cauza penală 2017790125, iar la 20 octombrie 2017, a fost recunoscut în calitate de învinuit în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (5) din Codul penal (f.d. 15).

La 19 octombrie 2017, a fost emis procesul-verbal de reținere în privința lui Ion Armaș.

La 20 octombrie 2017, de către Procuratura pentru Combaterea Crimei Organizate și Cauze Speciale a fost înaintat demers privind aplicarea arestului preventiv pe un termen de 30 zile.

Prin încheierea din 20 octombrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, demersul procurorului în PCCOCS a fost admis și în privința lui Ion Armaș a fost emis mandat de arest pe un termen de 30 zile.

Prin decizia din 16 octombrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, recursul avocatului Vasile Lupu asupra încheierii din 20 octombrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru privind aplicarea măsurii preventive - arestul preventiv, a fost respins.

Prin încheierea din 15 noiembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, în privința lui Ion Armaș a fost înlocuită măsura preventivă arestul preventiv, cu arest la domiciliu pe un termen de 30 zile, precum și a fost emis mandat judecătoresc privind arestul la domiciliu.

Prin ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală din 12 decembrie 2017, Ion Armaș a fost scos integral de sub urmărirea penală. Astfel, potrivit prevederilor art. 284 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală, coroborat cu art. 275 pct. 3) din Codul de procedură penală, ordonanța respectivă constituie actul de reabilitare a lui Ion Armaș.

În drept, conform art. 1 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Articolul 2 alin. (1) din Legea nominalizată, prevede că prin acțiuni ilicite se înțeleg - acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravențiile administrative, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau administrative (infrațiuni).

Potrivit art. 3 alin. (1) lit. a) al aceleiași Legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală. Iar art. 6 lit. b) din aceeași Lege, statuează că dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

Conform art. 7 lit. e) și g) din Legea indicată, în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică; cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească.

Totodată, potrivit art. 1405 alin. (1) din Codul civil (în redacția la data sesizării instanței de judecată cu acțiunea sus menționată), prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de

a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității, se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată. Iar art. 1422 alin. (1)-(3) din Codul civil, prevede că în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reformația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

Reieșind din normele citate și ținând cont de prevederile art. 23 alin. (3), art. 64 alin. (2) pct. 22 și 23 din Codul de procedură penală, Colegiul lărgit nu poate reține argumentele Ministerului Justiției al Republicii Moldova, invocate în cererea de recurs, potrivit căroră Ion Armaș nu are dreptul la recuperarea prejudiciului în urma condamnării, deoarece acesta nu a fost recunoscut în calitate de „inculpat” și nici „condamnat”, nefiind achitat prin sentință judecătorească, ci scos de sub urmărirea penală. În acest sens instanța de recurs reține și prevederile art. 284 alin. (1) - (3) din Codul de procedură penală, care indică faptul că scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată. Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală are loc când aceasta este bănuită sau învinuită și se constată că: 1) fapta nu a fost săvârșită de bănuit sau învinuit; 2) există vreuna din circumstanțele prevăzute la art.275 pct.1)-3), inclusiv dacă fapta constituie o contravenție; 3) există cel puțin una din cauzele prevăzute la art. 35 din Codul penal. Procurorul, la propunerea organului de urmărire penală sau din oficiu, în cazul în care constată temeiurile prevăzute la alin. (2), dispune, prin ordonanță motivată, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală. Persoana poate fi scoasă de sub urmărirea penală integral sau numai cu privire la un capăt de acuzare.

Astfel, reieșind din materialele cauzei, recurentul Ion Armaș, în perioada 21 august 2019 - 12 decembrie 2017, a avut calitățile de „bănuit” și „învinuit” în săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de art. 186 alin. (5) din Codul penal.

În acest sens, este corectă concluzia instanței de apel, potrivit căreia Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești reglementează nu doar dreptul persoanei la repararea prejudiciului moral în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, dar și dreptul de a cere compensații pentru reabilitare în urma pornirii urmăririi penale și ulterior scoaterii de sub urmărire penală, nefiind constatată întrunirea elementelor infracțiunii.

Articolul 10 al Legii menționate prevede că, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilit de prezenta lege, apare în cazurile specificate la art. 6, iar art. 11 al aceleiași Legi statuează că mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul

prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție. Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Cod de procedură penală. În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Reieșind din circumstanțele cauzei, descrise mai sus, și ținând cont de prevederile normelor citate, Colegiul lărgit conchide că sunt întemeiate concluziile instanțelor inferioare referitor la valorificarea dreptului lui Ion Armaș cu privire la acțiune, însă, instanța de recurs apreciază ca fiind eronate soluțiile instanțelor în privința cuantumului prejudiciului moral acordat reclamantului/recurent, ca urmare a urmare a acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Articolul 1423 din Codul civil prevede că mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Totodată, este cert că încălcarea drepturilor fundamentale ale reclamantului pot cauza acestuia sentimente de anxietate, stres, neliniște, perturbare a vieții și neputință, disconfort și retrăire, incapacitate de a se bucura în modul cuvenit de garanțiile prescrise de lege, etc., atribuite și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la categoria componentelor prejudiciului moral, respectiv, a suferințelor psihice (cauzele Sommerfeld contra Germaniei, McFarlane contra Irlandei, etc.).

Ținând cont de criteriile de stabilire a cuantumului prejudiciului moral ale CtEDO, instanța de recurs va ține cont atât de nivelul de viață din țară, de efectul compensatoriu al despăgubirii pentru reclamant, precum și de practica CtEDO de atribuire a prejudiciului moral pe cauze similare.

Este de menționat faptul că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a făcut o serie de aprecieri notabile în ceea ce privește proba prejudiciului moral, constatând în repetate rânduri că, proba faptei ilicite este suficientă, urmând ca prejudiciul și raportul de cauzalitate să fie prezumate. Astfel, instanțele urmează să deducă producerea prejudiciului moral din simpla existență a faptei ilicite de natură să producă un asemenea prejudiciu și a împrejurărilor în care a fost săvârșită, soluția fiind determinată de caracterul subiectiv, intern al prejudiciului moral, proba sa directă fiind practic imposibilă (cauza A. contra Norvegiei, nr. 28070/06, 9 aprilie 2009), iar în cauzele Danev contra Bulgariei și Iovtchev contra Bulgariei, Curtea

Europeană a reținut în esență încălcarea Convenției, după ce a considerat că abordarea formalistă a instanțelor naționale, care atribuiseră reclamantului obligația de a dovedi existența unui prejudiciu moral cauzat de fapta ilegală, prin dovezi susceptibile să confirme manifestări externe ale suferințelor lui fizice sau psihologice, avuseseră ca rezultat privarea reclamantului de despăgubirea pe care ar fi trebuit să o obțină.

Astfel, reieșind din cele expuse și având în vedere perioada de aplicare a arestului preventiv față de reclamant, locul și condițiile de detenție a acestuia, perioada de aplicare a arestului la domiciliu, precum și perioada de aflare a reclamantului sub urmărire penală, impactul acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești asupra reclamantului, Colegiul lărgit ajunge la concluzia că suma de 80 000 (optzeci de mii) lei va constitui o satisfacție echitabilă pentru acesta.

Cu referire la cerința reclamantului privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică, suportate în cadrul examinării prezentei cauze, Colegiul lărgit conchide că instanțele inferioare întemeiat au ajuns la concluzia de a o admite parțial, în mărime de 2 500 lei, deoarece din dispozițiile art. 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă, doar această sumă corespunde cerințelor legale ce reglementează aspectul dat, suma indicată fiind reală (fiind suportată de fapt), necesară (în vederea realizării efective a dreptului reclamantului la apărare) și rezonabilă (în raportul cu volumul de lucru prestat de avocat, ce poate fi dedus din materialele cauzei, complexitatea pricinii, etc.).

Totodată, instanța de recurs nu poate reține argumentele invocate în cererea de recurs a Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la faptul că existența în speța dată a ordonanței de clasare a cauzei penale, nu denotă faptul că organul de urmărire penală a admis niște acțiuni ilicite, deoarece efectuarea măsurilor operative de investigație este obligația organului de urmărire penală, care are drept scop descoperirea circumstanțelor și persoanelor care au comis infracțiunea. Or, potrivit jurisprudenței CtEDO, procurorul are obligația să prezinte motive relevante și suficiente pentru detenție, pe lângă persistența unei suspiciuni rezonabile. Mai mult, atunci când se decide dacă o persoană trebuie eliberată sau arestată, autoritățile sunt obligate să ia în considerare măsuri alternative de asigurare a prezenței sale în proces. Prezumția este întotdeauna în favoarea eliberării. Autoritățile judiciare naționale trebuie, să examineze toate faptele cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție (*Idalov v. Rusia (MC)*, nr. 5826/03, § 140, 22 mai 2012).

Astfel, ținând cont de cele expuse, Colegiul lărgit ajunge la concluzia că soluțiile primei instanțe și a instanței de apel cu privire la admiterea parțială a cererii de chemare în judecată înaintată de Ion Armaș sunt întemeiate, însă suma prejudiciului moral adjudecată, urmează a fi modificată.

Din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat de Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu; a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin intermediul reprezentantului Iulian Gainaru, și de a modifica decizia din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 24 aprilie 2019 a Judecătoriei Ungheni, sediul Central în privința majorării cuantumului prejudiciului moral cauzat

reclamantului de la suma de 10 000 (zece mii) lei până la suma de 80 000 (optzeci de mii) lei.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin intermediul reprezentantului Iulian Gainaru.

Se admite recursul declarat de Ion Armaș, prin intermediul avocatului Vasile Lupu.

Se modifică decizia din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 24 aprilie 2019 a Judecătoriei Ungheni, sediul Central, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Armaș către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, privind încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică, în partea cuantumului prejudiciului moral încasat.

Se încasează din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Ion Armaș, prejudiciul moral în mărime de 80 000 (optzeci de mii) lei.

În rest decizia din 10 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 24 aprilie 2019 a Judecătoriei Ungheni, sediul Central, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Judecătorii

Svetlana Filincova,

Galina Stratulat,

Iurie Bejenaru,

Dumitru Mardari,

Nicolae Craiu